

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Štv. 32.

V Mariboru 10. avgusta 1870.

Tečaj IV.

Z bojišča.

Vojska med Francozi in Prusi se je v resnici počela 2. t. m., ta dan so namreč Francozi napadli mesto Saarbrücken in so po ostri bitvi pregnali Pruse iz njega in od višav, ki gospodujejo nad Saarbrückom. Francozi so tedaj tukaj prvokrat Pruse pobili. Saarbrücken ima zastran tega neko važnost, ker od tod gre železnica v Trier in Nahethal.

Tudi v vzhodnem morju je bila mala bitva, pri kateri so tudi zmagali Francozi in vzeli Prusom dve kanonirski ladji.

4. t. m. so pa Prusi zmagali proti Francozom pri Weissenburgu. Iz Berolina se telegrafira zastran te zmage to-le: Prestolnega princa armada je sijajno zmagala pri Weissenburgu in Gaisbergu. Bitva je bila zelo krvava. Prestolni princ je bil sam pri bitvi. Prusi so francosko divizijo generala Douay-a od kora Mak-Mahon-ovega razpršili in tako naglo nazaj vrgli, da je morala svoj šatorni tabor sovražni-
kom prepustiti. General Douay je mrtev. Prusi so vjeli nad 500 neranjenih Francozov in tudi eden top. Obe stranki ste zgubili mnogo ljudi. Pruskega kralja grenadiri in 50. regiment ima največ zgube.

Dalje so prišla o bitvi pri Weissenburgu ta-le uradna sporočila: V Weissenburgu je stalo samo 16.000 Francozov, in če ravno so bili naglo napadeni od 120.000 Prusov, so se vendar več ur prav hrabro branili, in se še le tedaj redno pomeknoli nazaj. Da je bitva bila za Pruse strahovita, kaže to, da so zgubili 7000 možev. To malo zmago so tedaj Prusi drago kupili in skoraj bi se moralo reči, da so bili strašno pobiti, ne pa, da so res zmagali. Mak-Mahon je zdaj svojo armado skupil in se spet trdno postavil proti Prusom. Vsa francoska armada je v zvezi po telegrafu.

6. t. m. so Prusi došli Mak-Mahonov kor pri Würthu in so ga tako bili, da se je Mak-Mahon moral pomek-
noti do Biča. Francozi so pri tej bitvi zgubili gen. Colson-a. Francoska artilerija ima največ zgube. Tudi Prusi so zgubili strahovito mnogo ljudi, dobili so pa dva francoska orla (to-
liko kakor zastave), 6 mitrilezov (tako se pravijo brizglje, ki krogle mečejo), 30 kanonov in so vjeli 4000 Francozov. Mak-Mahon ima zdaj glavni kvartir v Salerm-u.

Proti Mak-Mahonu je komandiral pruski prestolni princ. Pruska armada gre naprej proti Nancyu.

6. t. m. je tudi spet bila bitva pri Saarbrückenu. Pruski general Kamecke je Francoze pregnal spet iz bregov pri Speicher-nu. Kesnej je dalje komandiral general Göben in celo iz Saarbrückena in njegovih višav pregnal Francoze, ki so se bojevali do temne noči, in se še le tedaj celo redno nazaj pomeknoli. Prusi so zgubili generala Francois-a in mnogo vojakov.

Prusi imajo tri velike armade. Prva se zove Saarska armada, ktero komandira general Steinmetz, ta stopa proti severu in ima samo 70.000 mož in 186 topov.

Druga se zove Renska armada, ktero komandira princ Friderik Karl, ta stoji na sredi, pri tej je tudi pruski kralj Wilhelm. Ta armada ima 250.000 mož in 660 topov.

Tretja armada se zove južna armada, stoji proti jugu, to komandira prestolni princ, zraven njega je tudi general Moltke. Ta armada ima 250.000 mož in 660 topov. Ta cela južna armada je nenadoma napadla Mak-Mahonov

kor, ki ima samo 33.000 vojakov. 33.000 Francozov se je tedaj pri zadnjih bitvah zoperstavljalo 250.000 Prusom, in vendar so se na večih krajih po dve uri branili in potem vsikdar redno nazaj umeknoli. Zdaj so tudi Francozi svoje vojake bolj skupčili, in vsak dan se pričakuje velika strahovi-
vita bitva pri Metzu ali Nancyu.

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Konec.)

K slednjemu še enkrat gosp. Kukovec nastopi oder in govori tako-le:

Ako bi hotel vse potrebe ki jih imamo, skupaj zbro-
jati in razlagati, morali bi več dni neprenehoma tukaj zbo-
rovati, ali ker nam to nije mogoče, hočem Vam samo še eno
reč razložiti s katero v ozki zvezi stoji za nas skopčana ali
ugodnejša prihodnost ali počasno pa sigurno osiromašenje.
Dragi moji! Vi vsi znate, da najpoglavitejša reč, ki danda-
nešnji celi svet giblje, je denar, brez denarja v žepu človek
ne velja nič, in to kar mu ceno, imenitnost in celo spošto-
vanje pridobljuje, je zopet denar. Ali od kod pa dobimo
denarja: delati si ga ne vemo, pa tudi ne smemo, žlahtni
gradovi, ki si jih v mislih narejamo, zginejo ravno tako
bitro, kakor nastanejo; potem nepreostane drugega, kakor da
si ga od tistih pridobimo, ki ga imajo; in to se dogodi, ako
jim za to kaj drugega podamo.

Mi imamo, kakor vsi veste, vino, žito, živino itd., ako
to prodamo, dobimo denarja, tedaj trgovina je edino sredstvo,
po katerem si znamo denarja pridobiti; in potem tudi velja,
da s kim je vekša trgovina, s tim je bogatejše ljudstvo, ki
se ž njo peča. Ker pa trgovina samo med najbližnjimi so-
sedi nebi tudi nič zdala, temuč kupci morajo iz daljnih de-
žel, iz ptujih krajev, k nam prihajati, ako hočemo naše reči
bolje spečati, zato je potrebno, da s temi kraji, s ptujimi
deželami v neki zvezi stojimo, to zvezo pa naredijo dobre
ceste, železnice itd. Koliko raznega blaga se po železnicah
iz enega kraja v druge prevozi, je vsakemu znano, ki je že
železnico videl. Vsi imenitnejši kraji in bogatejše dežele
imajo že svoje železnice razpeljane; Dravska, Savska in druge
doline imajo svoje železnice, samo naša murska dolina je še
brez nje. Železnica, ki je iz Pragarske proti Kaniži poteg-
njena, je unkraj bregov, tista pa, ki iz Bečkega novega mesta
čez Šopron proti Kaniži drži, nam je predalječ, potem nam
nobena nič ne pomaga.

Nam je podelila narava lepi kraj, ljudstvo naše je mar-
ljivo, mnogo tega se pri nas pridelava, samo primanjkuje nam
še tistega, ki bi nam naše delo po vrednosti plačal. Da
samo eno v izgled postavim: Vina naša, tako okusna, tako
žlahtna, za ktera so se enkrat kupci silno poganjali, nam
zdaj zaostajajo, drugej pa, ki polovico te vrednosti nimajo,
se boljše in lože prodavajo; in to vse zato, ker so tu in tam
bliže železnici. Iz tega se vidi, da mi tako dolgo ne bomo
mogli v nobenem oziru napredovati, dokler se tudi čez mur-
sko našo dolino železnica ne potegne; zato pa se moramo
z vsemi močmi poganjati.

Predsednik je dal glasovati še o ti-le zadnji resoluciji:
"Naj se čez naš kraj ali ne daleč od njega napravi želez-
nica", in tudi ta se je soglasno odobrila.

Predsednik še potem prečita telegram, ki je prišel iz Belgrada, ktereja je poslal g. dr. Nedog, knjezki zdravnik, ki je rojen v ljutomerskih goricah. Tejeogram se je glasil tako-le: „Bodite srčno pozdravljeni mili nam slovenski taborigiti, ter naj bodo uspešne vaše pravične tirjatve. Živela Slovenija! Društvo Vendija. — Dalje je predsednik prečital prav lepo pozdravno pismo, ktero je poslala čitalnica vranska. Pozdravno pismo se je glasilo tako-le: Slavnemu predsedništvu slovenskega tabora dné 19. junija 1870 pri Kapeli. „Vsem taboritom sréni bratovski pozdrav in gromovita „Slava!“ — Bratje! Vi ste kri naše krvi, mi meso Vašega mesa: torej sinovi ene matere ene domovine! To čutimo živo in Bog daj, da prešine to sočutje kmalu vsako slovensko srce, da stojimo vsi za enega, eden za vse! in da tako nemogoče storimo vsakega dušmana, ki nam sirovo tare pravico in narodnost! Bodimo složni, in če se ravno ne moremo telesno vdeleževati Vašega lepega shoda, Vas pa v duhu kot ljubljene brate objemamo! Kličimo vsi iz enega grla po vsem slovenskem svetu: „Živela Slavjanska vzajemnost! ne vdajmo se! Bog nam oživi Slovenijo!!! Bodite nam zdravi Kapelski taboriti! gromovita Vam Slava!!! — Radoljubi iz Vranske doline.

Fr. Šentak, L. Gradišnik, J. S. Oset, V. Gršak, Drag. Budua, [illegible] (L. Šventner, Ant. Kavčič, G. Šorn, J. Pirš.

Predsednik se zahvali potem taboritom za tako obilno vdeležanje, lepo obnašanje in za to, da so rezolucije soglasno sprejeli. Sledelo je še trikratno „Živel!“ Njih Veličanstvu cesarju, „Živel!“ cesarskemu komisarju, zahvala, in „Živel“ taborovemu odboru.

Konečno se je še g. dr. Prelog zahvalil za zaupanje, ktero so mu tamošni rodoljubi izkazali s tim, da so ga volili za deželnega poslanca pred tremi leti, in ker mu zdaj mnogi posli ne dopuščajo dalje več kandidirati, je priporočal, naj volijo g. J. Kukovca, izvrstnega in zasluženega rodoljuba pri prihodnji volitvi za svojega poslanca. Taboriti odobrijo z nenehajočimi „živeli“-klici g. Prelogovo priporočbo.

Ko je potem predsednik oznanil, da je tabor končan, je navdušeno ljudstvo še zmirom ostalo in pričakovalo več govorov, in se je še le začelo pomikati iz taborišča, ko je videlo, da so odborniki in govorniki zapustili oder. Žalibog da je še le po končanem taboru prišla velika množina ljudstva, ki je obžalovala, da po hudem dežu zadržana, prej priti ni mogla. Tudi en pozdravni telegram je še le kesnej prišel, ktereja je poslal vrli rodoljub in posestnik tamošne nove Slatine, g. dr. Drag. Hren iz Laškega trga.

Ljudstvo se je lepo mirno pogovarjalo in zabavljalo do kesne noči.

Mi pa smo prisiljeni še enkrat izreči prav srčno hvalo vsem taboritom, in posebno taborovemu odboru, ki nam je tak lep tabor napravil. Slava Vam!

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

G o s e n c e.

Ta odurni mrčes drevju strašno škodje, ker listje in cvetje na drevesu tako objé, da ne le drevo rasti ne more in se še celo posuši, ampak tudi, če se ne posuši, za tisto in prihodnje leto nerodovitno ostane. Da se toraj zlahno drevje pred tako škodljivim mrčesom obvarje, je neobhodno potrebno: Vsako leto drevje, kamur metulji svojo zalego naredijo, čisto ostrgati, in metulje skoz leto, kolikor je moč, pokončati.

Mnogokrat so gosenčne zalege na zelenem listju, ki se potem samo zvije in je kakor s pajčevno zapreženo; včasih se vidijo celi žepi take zalege po vejah viseti; kedaj tudi kakor bel pas ali rinčica, se najdejo gosenčne zalege okoli mladik; veliko take zalege je po deblu v skorji in v razpokah, kar pajčevna razodeva, ki je ondi viditi; še celo v tleh ob drevju je gosenčne zalege razširjene. Vse to je treba obrati, ostrgati in pomoriti ali sožgati; okoli drevja pa v jeseni okopati, da se taka zalega zatara, korenine pa zrahljano, rodovitno zemljo in potrebni zrak dobijo. Da se to še bolj popolnoma dožene, naj se drevje vsako leto z apnom pobeli. Če so se pa gosence že po drevju razlezle, se drevo vsak večer pozno in zjutraj zgodaj dobro potrese, ali pa se

na tako vejo trči, kjer so gosence, da odpadejo. Spodaj naj bo kak prt ali plabta pogrnjena, da se gosence vjamejo in pokončajo. Ni toraj zadosti, če je mráz ali deževno vreme, da bo to gosence uničilo, kakor nekteri mislijo, ki le sadje vidijo in najdejo, gosence pa ne. Se vé, za take ljudi so največji dobrotniki — ptički; pa da bi saj tim prizanašali, in jih ne lovili, preganjali in morili, marveč jih privajali, njih gnezda na vrtnu pri miru pustili, da imajo na vrtnu mlade, ki se bodo potlej celo leto ondi mudili in mrčese lovili, od kterih živé, kakor: sinice, brglez, detel, žolna, tašica, penica itd., še celo vrabci, ki so pod našo streho doma in radi gredo s kurami na ples, ter žitu veliko škodo delajo, pa tudi mrčesov dosti pozobljejo; zakaj dva stara vrabca skozi teden s svojimi mladiki več ko tisoč gosenc pokončata.

Inače so tudi nekteri ptiči, žvižgavec (gimpel), dlesk, šinkovec, šoja itd., sadnemu drevju škodljivi, ker po zimi cvetne popke objedó, ali pa cvetje trgajo, sadne bunčice obirajo in jedó. Toda ti ptiči so navadno po gozdih, kjer bivajo. in le v sili se stanovališčem prebližajo in si živeža iščejo, kakoršnega najdejo in dobijo.

M r a v l j e.

Ti mrčesi drevju veliko škodovajo, ker mu sok pijó in ga včasih izvotlijo, pa tudi sladko sadje, grozdje, črešnje, hruške, marelice in breskve načenejo in skazijo; tudi cvetje, listje in mehke mladike takega drevje, ktero sladko sadje rodi, oglodajo in pokvarijo; če se pa pod koreninami vgnjezdijo, drevo celo pokončajo.

To se odstrani, če se mravljišče poišče in z lugom ali kropom popari in mravlje z njih zalego vred zatarejo.

U š i.

Uši je mnogo plemen, ki se jih v kratkem brez števila veliko zaredi; najraje so na breskvah, črešnjah, mladih jablančkih, sladkih hruškah itd. Ta mrčes pije muzgo iz perja in mehkih mladik, po kterih ga je vse polno; po tem se perje zvije, mladike pa ne rastejo, ker je listje zasukano in zgrbančeno.

Pomaga, če se brž ušivno listje in ušivne mladike te nesnage oprostijo, ali z roko pobrišejo, ali s kako cunjó ali s ščeto odrgnejo. Najboljši pa je iz tobaka in milja (žajfo) lug narediti in vso ušivno listje in mladike z lugom pomočiti ali pa jih z njimi poškopiti in vse uši na enkrat poginejo. Uši pokonča tudi voda, v ktero se nekoliko kamnolja ali petroleja dene. Miljina voda ali žajfnica pa tudi k mestu gosence umori, če jih ž njo pomočiš.

O s e i n s r š e n i.

Te živalice zrelo sadje, posebno sladko, kakor: grozdje, hruške itd. načenejo, zvotlijo in snedó. Slovenci naši eno pleme hrušk „saleburgarce“ = sršnjovke imenujejo, ker jih sršeni jako ljubijo. Da ose in sršeni ne bodo sadja snedli, je treba njih gnezda poiskati in pokončati.

V e v e r i c e, p o l h i i n j e ž.

Veverice orehe ljubijo, mastni polhi hruške, jež pa jabelka oglođa. Prve postreljaj, druge polovi, ki dajo dobro mast. Oboje pa ti pojé. Le ježu prizanesi, ki na drevo ne gre, kar ti pa spodaj na zemlji sadja posné, si sam kriv, zakaj ga ne pobereš. K temu ti še jež okoli stanovališča miši, polže, krastače, kače in druge mrčese lovi, od kterih se navadno živi. Sicer pa jež ni za jed.

D o m a č a ž i v a l.

Drevju veliko škodje domača žival, kakor goveja živina, posebno pa ovce in koze, kjer jih imajo, če ga ne varujejo, zakaj goveda drevje objé, kakor dalječ do zelenih vej segne in zamore; ovce in koze pa še celo odrasčenim mladim drevesom kožo objedó, da drevó usahne, če se hitro rane ne obrežejo in z drevesnim mazilom ne zamažejo.

Z a d n j i č s a d j e r e j e c s a m,

ki sadnje drevje v zatišju ali med drugim drevjem ali lesom sadi, kjer zrak in solnce do sadnega drevja priti ne more. V takem kraju se sadnje drevje slabo obnaša; tako drevje ne bo lepega vrhovja naredilo, pa tudi ne veliko in dobrega sadja imelo. Še večja spaka je pri tistem sadjerejcu, ki na prostornem in solnčnem kraju sadnje drevje sadi; toda v